

ПЕРЕДМОВА У ДВОХ ЧАСТИНАХ

ЧАСТИНА 1. ПРОЧИТАТИ ПЕРЕД ПРИДБАНИМ

Є кілька речей, які вам варто відразу дізнатися про цю версію «Протистояння», і то ще перед тим, як ви вийдете з книгарні. Тому я сподіваюся, що спіймав вас раніше: у найкращому випадку ви зараз стоїте у відділі новітньої літератури біля полиці з літерою «К», тримаючи інші покупки під пахвою, а цю книжку — перед очима. Інакше кажучи, сподіваюся, що зловив вас, поки ваш гаманець і досі безпечно спочиває в кишені. Готові? Окей, дякую. Обіцяю довго не розводитися.

По-перше, це *не* новий роман. Якщо у вас є сумніви щодо цього, дозвольте мені їх розвіяти просто тут і зараз, поки ви ще стоїте на безпечній відстані від каси, яка вийме гроші з вашої кишені та покладе їх до моєї. «Протистояння» вперше вийшло друком понад десять років тому.

По-друге, це не є цілком нова, зовсім інша версія «Протистояння». Ви не виявите, що старі персонажі поведуться інакше; сюжет у певному місці не відгалузиться й не поведе Вас, Постійний Читачу, у геть іншому напрямку.

Ця версія «Протистояння» — це *розширений* варіант оригінального роману. Я вже сказав, що старі персонажі не зміняться й не чинитимуть невластивих їм речей, але ви помітите, що практично *всі* герої роблять *більше* всіляких учинків, і якби мені не гадалося, що деякі з цих дій доволі цікаві (можливо, окремі епізоди справді проллють світло на певні моменти), я б ніколи не згодився на цей проект.

Якщо це не те, чого вам хочеться, не купуйте цю книжку. А якщо вже купили, то, сподіваюся, чек не викинули. Адже перш ніж віддати вам готівку або повернути гроші на картку, у книгарні, де ви зробили покупку, вимагатимуть якесь підтвердження.

Коли ж розширена версія — це *саме те*, по що ви прийшли, запрошую вас рушити за мною трішечки далі. Хочу багато чого вам розповісти, і, гадаю, краще нам розмовлятиметься за рогом.

У темряві.

ЧАСТИНА 2. ПРОЧИТАТИ ПІСЛЯ ПРИДБАННЯ

Насправді це не стільки передмова, скільки пояснення, чому ця версія «Протистояння» взагалі існує. Роман від самого початку був довгим, тож дехто (а то й багато хто) вважатиме появу розширеного варіанта примхою автора, у якого книжки продавалися досить добре, аби він міг себе потішити. Сподіваюся, про таке не йтиметься, однак я був би дурнем, якби не усвідомлював можливість і такої критики. Урешті-решт, чимало рецензентів роману й раніше вважали його роздутим і задовгим.

Чи була ця книжка затягнутою від самого початку, чи перегнув я палицю в новій редакції — хай ці питання лишаться на розсуд кожного окремого читача. Я лише хотів скористатися кількома сторінками, аби пояснити, що «Протистояння» виходить таким, яким я його написав, не тому, що хочу потішити себе або якогось конкретного читача, а тому, що про це просили багато моїх прихильників. Я б не погодився, якби сам не думав, що шматки, видалені з оригінального рукопису, збагачують оповідь, і збрехав би, коли б не зізнався, що мені цікаво, як це сприйме публіка.

Пожалію вас і не розповідатиму про те, як писав «Протистояння»: низка думок, які творять роман, рідко цікавить когось, окрім письменників-новачків. Їм здається, що існує «таємна формула», за якою пишуть комерційно успішні романи, однак її немає. Щось вигадуєш; згодом додається ще одна ідея; потім проводиш зв'язок або низку зв'язків між цими думками; проступають кілька персонажів (зазвичай спершу це лише тіні); у голові письменника з'являється можливе закінчення (однаке, коли до нього доходиш, воно далеко не завжди схоже на початковий задум); а тоді настає мить, коли романіст береться за аркуш із ручкою, друкарську машинку або комп'ютер із програмою для набирання тексту. Коли мені ставлять запитання «Як ви пишете?», я завжди кажу: «Слово за словом», — і від цієї відповіді так само завжди відмахуються. Однак у цьому вся суть. Буду відвертим, звучить надто просто, проте, коли ваша ласка, подумайте про Великий китайський мур — камінець за камінчиком, по одному за раз, чуваче. Ото й усе. По одному

за раз. Проте я читав, що ту херовину видно з космосу навіть без телескопа.

Тим читачам, які *справді* зацікавлені: я розповідаю цю історію в останньому розділі «Танку смерті» — це невпорядкований, проте зручний для читання огляд жанру горор, який я опублікував у 1981 році. Я не зумисне рекламую ту книжку. Просто кажу, що оповідь про створення «Протистояння», якщо вона вам потрібна, міститься там, однак розказав я її не тому, що вона цікава сама по собі, а для того, щоб проілюструвати геть іншу думку.

Щодо цієї книжки важливим є те, що з фінальної версії рукопису вилучили близько чотирьохсот сторінок. Це не редакторське рішення, і якби було так, я б радо полишив книжку доживати свій вік у тому вигляді, у якому її тоді надрукували.

Книжка потоншала на прохання вельмишановної бухгалтерії. Вони підсумували виробничі витрати, порівняли їх із тим, як продавалися видання у твердій палітурці моїх попередніх чотирьох книжок, і вирішили, що ринок потягне лише ціну в 12,95 долара (а тепер, друзі мої, погляньте на цінник на вашій книжці!). Мене спитали, чи зможу я вирізати щось із роману, чи, може, я б радше волів, аби цю справу зробили редактори видавництва. Я неохоче погодився провести ампутацію власноруч. Гадаю, вийшло геть непогано як для письменника, якого раз по раз звинувачують у тому, що він не лікує діарею своєї текстової програми. Лише одне місце в тій версії — подорож Сміттебака від Індіани до Лас-Вегаса — здається суттєво порубцьованим.

Хтось може спитати: нащо перейматися, коли сюжет на місці? Чи примхливому авторові заманулося себе потішити? Хочеться вірити, що ні, адже якщо це правда, я змарнував чималий шмат свого життя. Я вірю в те, що ціле завжди потужніше, ніж просто сума окремих його складників¹, так уже воно є. Інакше ось це було б цілком прийнятною версією «Гензеля та Гретель»:

Малі Гензель та Гретель мали чудового батька й так само чудову матір. Чудова мати померла, і батько одружився з лярвою. Лярва прагнула позбутися дітей, аби витратити всі гроші тільки на себе. Вона затирала свого безхребетного й тупого чоловічка, і той погодився відвести Гензеля та Гретель до лісу й убити їх. Останньої миті батько зглянувся над дітьми й замість того, щоб швидко та

¹ Кінг говорить про ефект синергії, який описував ще Аристотель.

милосердно зарізати їх, полишив у лісі помирати голодною смертю. Вони блукали в хащах і натрапили на хатинку з цукерок. Хатинка належала відьмі, яка була завзятою людожеркою. Відьма замкнула їх і сказала, що, коли вони поглядшають до потрібної кондиції, вона їх з'їсть. Та дітлахи її перехитрували. Гензель штовхнув відьму в її власну піч. Діти знайшли відьомські скарби, а разом з ними, певне, лежала й мапа, адже вони врешті-решт потрапили додому. Їхній татко відразу ж дав копняка лярві, і вони жили довго та щасливо. Кінець.

Не знаю, як вам, а мені геть ніяк. Сюжет на місці, але зникла елегантність. Наче «кадилак», з якого зняли весь хром і зішкребли всю фарбу, — лишився сам тьмяний метал. Їхати може, а от крутизни нема.

Я не повернув на місце всі чотириста сторінок — є різниця між тим, щоб зробити все як належить, і простою вульгарністю. Деякі шматки, що валялися на підлозі монтажного цеху, коли я здавав обрізану версію, заслужили на це, тому там і лишилися. Інші ж фрагменти (такі, як суперечка Френні з матір'ю на початку книжки), на мою думку, додають об'ємності та повноти, що мені як читачеві надзвичайно подобається. Повернімося на хвилику до «Гензеля та Гретель». Може, ви пам'ятаєте, що зла мачуха наказала чоловікові принести їй дитячі серця на доказ того, що лісоруб виконав її веління. Лісоруб показує, що в його мозку є кілька звивин, принісши їй серця двох кроликів. Або ж візьмімо, наприклад, знаменитий слід із хлібних крихт, який лишає Гензель, аби потім повернутись із сестрою назад. Кмітливий чувачок! Та коли він намагається знайти ті крихти, виявляється, що хліб подзьобали птахи. Сюжет міг би обійтись без тих елементів, та, з іншого боку, власне з них сюжет і складається — з чудових, магічних складників оповіді. З того, що могло б бути нудним твором, вони зробили казку, яка понад сотню літ зачаровує та жахає читачів у всьому світі.

Гадаю, ніщо з того, що я повернув на місце, не дорівнюється до сліду з хлібних крихт, та мені завжди було прикро, що лише кілька штатних читачів у «Даблдеї» зустрілися з маніяком, який називав себе просто Пацаном... або ж побачили, що трапилося з ним біля тунелю, котрий перегукується з іншим тунелем за півконтиненту звідти — з тунелем Лінкольна в Нью-Йорку, який на початку книги обговорюють два персонажі.

Тож ось перед Вами, Постійний Читачу, «Протистояння» в тому вигляді, у якому я й хотів, щоб воно виїхало із салону. Так чи інакше, весь хром повернули. І остання причина появи цієї версії найпростіша.